

ენათმეცნიერება, ლიტერატურათმცოდნეობა
LINGUISTICS, LITERARY CRITICISM

ანდრეას ფლურაკისი - „მედეას ბურკა“

თათია დავითაძე

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის დოქტორანტი

საქართველო, 6010. ბათუმი,

აღ.პუშკინის ქ. N125/127, ბ. N 23.

+995571091310. davitadzetatia@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0007-7888-719X>

აბსტრაქტი

სტატიაში გაანალიზებულია ბერძენი დრამატურგის ანდრეას ფლურაკისის „მედეას ბურკა“ თანამედროვე სტანდარტებს მორგებული მონოპიესა, რომელიც გვთავაზობს მედეას კლასიკური ბერძნული მითის განსხვავებულ, თანამედროვე პრობლემატიკის კონტექსტში განხილულ ინტერპრეტაციას; რა თქმა უნდა, პიესაში შენარჩუნებულია კლასიკური მითის ძირითადი სიუჟეტური ხაზი, რომელსაც შესანიშნავად ერწყმის მითის ა. ფლურაკისისეული ინდივიდუალიზმი, რაც პიესას სძენს აქტუალობას.

მთელი პიესა მონოლოგია მედეასი, რომელიც ყვება საკუთარ ისტორიას, გვესაუბრება წარსულზე, აწმყოსა და სამომავ-

ვლო გეგმებზეც; სხვა პერსონაჟები კი აქ პასიურ როლს ასრულებენ.

ა. ფლურაკისი გვიყვება ქალზე, რომელიც იმყოფება უცხო მიწაზე, ემიგრანტია, რომელსაც უხდება მისთვის განსხვავებულ და არამშობლიურ კულტურასთან და ყოველდღიურ უცხო რეალობასთან გამკლავება, რადგან მისთვის აუცილებელია არსებულ სოციალურ თავისი იდენტობის დამკვიდრება, რათა გადარჩეს ავტორი შესანიშნავად ახდენს რამდენიმე მნიშვნელოვანი ასპექტის აქცენტირებას:

- ემიგრანტობა - მედეა უცხო მიწაზეა, სხვა იდენტობაში, სხვა კულტურაში, სხვა საზოგადოებაში, ყოველგვარი მშობლიურისგან შორს;

- საკუთარი თავის (იდენტობის) შენარჩუნება - მუდმივი მცდელობა, შეინარჩუნოს მშობლიური კულტურა, დაიცვას მისთვის მისაღები ნორმები;

- მისი სურვილი, მუდმივად ჰქონდეს არჩევანის თავისუფლება;

- მცდელობა, გაუმკლავდეს საკუთარ თავში და უცხო კულტურაში არსებულ პატრიარქალურ სტერეოტიპებს.

საკვანძო სიტყვები: ემიგრანტობა, იდენტობა, თავისუფლება, სტერეოტიპები, ბურკა.

შესავალი

ტექსტი იწყება მოულოდნელი შესავლით: სანაპიროზე მზის ჩასვლამდე ცოტა ხნით ადრე, მედეა, რომელიც „ბურკითა“ შემოსილი, შეზღონგზეა წამოწოლილი, თვალები დახუჭული აქვს. იქვე საზღვაო ჩანთა დევს. თავიდანვე იკვეთება,

რომ მედია თანამედროვე, ჩვენი დროის, ქალია; აქვე თამაშობენ მისი შვილებიც, მაგრამ, რატომღაც, ისინი გოგონები არიან და არა ვაჟები, როგორც სხვა ლიტერატურულ წყაროებში.

მედეას მონოლოგი ავის მაუწყებელია, დაგეგმილ უბედურებას მოასწავებს:

„დღეს მძიმე დღეა.

დღეს ყველას თავისი მიეზღვება.

ერთ საათში ყველაფერი თავდაყირა დადგება.

ასე სჯობს.

რაც მოსახდენია, მოხდეს.

ამას მაინც აჯობებს“ (ფლურაკისი, 2020 :83)

ტექსტის მიხედვით, იკვეთება, რომ მედეას ემიგრანტობის მიზეზი იასონია, თავადაც ამბობს, რომ მას იასონი შეუყვარდა და გაცნობიერებულად მისი სიყვარულის გულისთვის იქცა ემიგრანტად: მიატოვა სამშობლო, ოჯახი, მეგობრები, ენა და იქცა ლტოლვილად უცხო მიწაზე, ყველასთვის მიუღებელია, იასონიც კი მის მიტოვებას აპირებს, ამიტომ მწიფდება მის სულსა და გულში საზარელი შურისძიება (გორდეზიანი, 2009:56)

„აქ იმიტომ არ ჩამოვსულვარ, რომ ომს გამოვექეცი, ან სიღარიბეს.

მამაჩემი მეფე იყო.

აქ არც სასწავლებლად ჩამოვსულვარ.

არც იმიტომ, რომ დამოუკიდებლად მეცხოვრა და სხვის კისერზე არ ვყოფილიყავი.

აქ არც ვიღაც კაცის გამო ჩამოვსულვარ.

ვიღაც ჩვეულებრივი, რიგითი კაცის გამო.

აქ იასონის გამო ჩამოვედი“ (ფლურაკისი, 2020 :83).

პიესაში მედია და იასონი (ორთავე) დევნილები არიან უცხო მიწაზე, მედია კი დევნილობას განიცდის და ზუსტად იცის რასაც ნიშნავს ეს „სტატუსი“.

„მარტო სამშობლო არ მიმიტოვებია, არც მარტო ოჯახი.
მეგობრები მივატოვე,
ენა მივატოვე.
ჩემი ახალგაზრდობა მივატოვე.
სამუდამოდ.
საზღვარი როგორც კი გადავკვეთე,
უმაღლესი ღმერთისად ვიქეცი.
საკუთარ მიწას მოწყვეტილი...
მიზეზი ყოველთვის მეორეხარისხოვანია.
მხოლოდ ღმერთისებრი რჩება.
გავხდი მიუღებელი სამყაროში,
სადაც ფიქრობდნენ, რომ უცხოელები თავიანთ
სამშობლოში უნდა დატეულიყვნენ“.

(ფლურაკისი, 2020:88).

მეთოდი

თავდაპირველად ტექსტოლოგიური კვლევის მეთოდით მოვიძიეთ შესაბამისი ლიტერატურა, განვახორციელეთ მისი შესწავლა და კრიტიკული ანალიზი, შემდეგ ეტაპზე შედარება - შეპირისპირების და კომპარატივისტული მეთოდით გავაანალიზეთ ფლურაკისის ტექსტში მედეას მხატვრული სახის ინტერპრეტაციის მსგავსება და განსხვავება; ისტორიულ - კულტუროლოგიურმა მეთოდმა საშუალება მოგვცა, საკითხი შეგვესწავლა კულტურული პარადიგმების კონტექსტში.

დისკუსია

ტექსტის მიხედვით მოქმედი გმირები მანქანებითა და თვითმფრინავებით გადაადგილდებიან, რაც კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს თანამედროვეობას:

„ჩემმა ქმარმა „განსაკუთრებულად“ გამომაპარა.
სპარსული ხალიჩებით დატვირთულ სატვირთო
მანქანაში კი არ ჩამსვა,

ან ცხვრებით გამოტენილ მაცივარში, გაყინული აზია რომ
გადმომეკვეთა,
არც ნავზე დამსვა სხვა ლტოლვილებთან ერთად, ეგეოსი
რომ გადმომელახა.

იასონმა თვითმფრინავის ბილეთი დამიჯავშნა,
ბიზნესკლასი“. (ფლურაკისი, 2020 :89)

ფლურაკისი მედეას ისევ ძმის მკვლელად ტოვებს, მაგრამ
მედეას კი არ მიჰყავს ის ძალით, არამედ თავად მიჰყვება ძმა
გაქციულ წყვილს და შემდეგ მედეას უწევს მისი მოკვლა გარემო
პირობებიდან გამომდინარე, რადგან სხვა გზა აღარ აქვს:

„როცა იასონთან ერთად გავიპარე,

უკან არც მომიხედავს.

ჩემი ძმაც აგვეკიდა.

სულელი არსება, რომელმაც ჩვენთან ერთად გაქცევით
საკუთარი სულელური პროტესტი გამოხატა.

მამაჩემი თავისი ზონდერებით უკან დაგვედევნა.

იასონი გიჟივით მართავდა მანქანას,

მაგრამ ისინი მაინც დაგვეწეოდნენ.

დანა ავიღე და ჩემს ძმას ყველი გამოვჭერი.

ქალივით კვნესოდა“. (ფლურაკისი, 2020:84).

ასევე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ა. ფლურაკისთან მედეა ქვე-
ყნის მოღალატე და ტირანია, რომელიც მუდმივად ჯერ კიდევ
ბავშვობიდან ფიქრობდა ოჯახის წევრების დახოცვაზე, ამას
თავადვე ამბობს მონოლოგში:

„ჩემი ძმის ხმაღს ვიღებდი

და უყოყმანოდ ვარჭობდი ბალიშს.

ბევრჯერ მომიკლავს ასე მამაჩემი,

იმიტომ, რომ ჩემს ძმას ჩემზე წინ აყენებდა,

ძალაუფლების ფლობას ასწავლიდა.

ზოგჯერ დედაჩემსაც ვკლავდი ხოლმე,

იმიტომ, რომ ოცნებობდა, მას დავმსგავსებოდი -
კაცებს დამორჩილებული,
ქალებს შორის გამორჩეული“. (ფლურაკისი, 2020:85).

ამ სცენის აღწერით შემზარავად გადმოგვეცემს ავტორი მე-
დეას სულიერ მდგომარეობას, რომელსაც ბავშვობიდან სწყუ-
როდა ვიღაცის მოკვლის სურვილი და ამითვის ბევრს ვარჯიშო-
ბდა ცხოველებზე, თუმცა აქვე თავადვე ამბობს, რომ ადამიანის
მოკვლა სულ სხვა ემოცია ყოფილა, რომელსაც გამბედაობა და
სიძლიერე სჭირდება:

„ადამიანის მოკვლა სულ სხვა რამაა,
ვიდრე ცხოველის.

ისევე, ალბათ, როგორც საკუთარი ძმის მოკვლა,
საკუთარი სისხლის და ხორცის.

თითქოს ნაცნობ კარს ხურავ შენ უკან.
სამუდამოდ.

მე მხოლოდ კი არ დავხურე ის კარი,

ლურსმნებითაც ამოვაჭედე“. (ფლურაკისი, 2020:87).

მედეა საოცრად ბრძენი ქალია თანამედროვე საუკუნეშიც,
ფლურაკისთან ის საოცარი სიბრძნით გამოირჩევა, მან კარგად
იცის, როგორ უნდა გადაირჩინოს თავი, ამ პიესაში კარგად არის
ნაჩვენები, როგორ განვითარდებოდა მოვლენები, მედეას ჩვენს
დროში რომ ეცხოვრა.

„ერთ დილას, რვა თვის ფელმძიმე რომ ვიყავი,
სკამიდან ავდექი და ზღვას მივუახლოვდი.

მშვიდი ზღვა იყო.

არც ერთი ტალღა.

კაბა ცოტათი ავიწიე და ფეხები წყალში ჩავყავი.

ჩემი მუცლის ანარეკლში თევზმა გაცურა,

კუდით რაღაც მოხატა და გაუჩინარდა.

ორ რამეში ვიყავი დარწმუნებული,

რომ გოგო გამიჩნდებოდა
და რომ ზღვა ქალი იყო, ჩემსავით.
თავსაბურავი მოვიძრე, რომ გავცნობოდი“.

(ფლურაკისი, 2020 :94).

მედეა ტექსტის მიხედვით ატარებს ბურკას, რომელიც ავტორმა განზრახ შემოიტანა მონოპიესაში, რათა ამით ეჩვენებინა თუ რამდენად დიდი გავლენა აქვს საკუთარ „იდენტობას“, ფესვებს, ადათ - წესებსა და წარმომავლობას:

„ბურკა იმიტომ კი არ მაცვია, რომ ვინმემ დამაძალა,
ვინმე კაცმა ან რამე კანონმა.

უბრალოდ ასე მინდა.

მის გარეშე თითქოს შიშველი ვარ.

საშინელება არ არის, შიშველმა იარო იმის გამო,

რომ რომელიღაც კანონი ამას გაიძულებს?

მაგრამ ცოტა ხანში ალბათ, ეჩვევი.

სახეს იმიტომ ვმაღავ,

რომ ეს ერთადერთია, რაც სამშობლოდან შემომრჩა.

თავიდან არ მინდოდა,

სამუდამოდ უცხოდ დავრჩენილიყავი.

ახლა ვამაყოფ ამით“.

(ფლურაკისი, 2020:100).

როგორც აღვნიშნეთ ბურკის ამგვარი დატვირთვა ავტორის საუკეთესო ჩანაფიქრს წარმოადგენს, რადგან ეს გახლავთ თავსაბურავი (აღმოსავლური სიმბოლო), რომელიც ერთი მოსაზრებით შეიძლება იყოს ნებისმიერ სიტუაციაში უკან დასახევი გზის არსებობა მედეასთვის და მეორე შემთხვევაში მისი „იდენტობა“, რომლის დათმობაც არ სურს და მზადაა ამისთვის გაიღოს ნებისმიერი მსხვერპლი, თუნდაც იასონის სიყვარული. ბურკა ნაწარმოების მნიშვნელოვანი რეკვიზიტია:

„აქ რომ ჩამოვედით, თავიდან იასონი მარწმუნებდა,
ჩადრი მომეხსნა და

სახე გამომეჩინა.
უნდოდა მის საზოგადოებას მიველე,
მათ ქალებს დავმეგობრებოდი.
მე, მეფის ასული, მათ დავმეგობრებოდი.
მგონი, გულის სიღრმეში მაინც მოსწონს,
სახეს რომ ვმაღავ,
რომ სხვა კაცს არ უნახავს ჩემი სქელი თმა,
არავის უნახავს ჩემი ტუჩების ფერი“.

(ფლურაკისი, 2020 :99).

პიესის დასასრულში მედეა სწორად ამ რეკვიზიტით შეძლებს თავის გადარჩენას.

მედემაც გაცნობიერებულად იცის, რომ უცხო მიწაზე არანაირი უფლებები არ აქვს, რომ იასონს არ უყვარს და მის მოტივებს ასირებს:

„ჩემს ქმარს სხვა ქალი შეუყვარდა.
ჭორად არ გამიგია.
ჩემი ქმარი ღამის წყვდიადში ფოსფორივით ანათებდა,
როდესაც სახლიდან მიდიოდა, რომ დილით
დაბრუნებულიყო.
გარს გველები მეხვეოდა.
ყველა ნიშანი ხილული იყო.
ჩემს ქმარს ვიღაც ჰყავდა.
არ იყო საჭირო ჩემთვის ამის თქმა. ისედაც ვხვდებოდი.
თუმცა...
გუშინ ქალაქიდან ქალბატონები ჩამობრძანდნენ,
ურჯულოს მოსანახულებლად
და ყველაფერი ჩამიკაკლეს.
მომახსენეს, რომ ჩემი ქმარი მლალატობს ქალთან,
რომელიც ჩემზე ბევრად ახალგაზრდაა,
თანაც მისი ჯურის ყოფილა“.

(ფლურაკისი, 2020:102).

თვალშისაცემია ფაქტი, რომ ფლურაკისის მედეა არ არის შვილების მკვლელი, პირიქით ის არ კლავს მათ და გადაარჩენს კიდევ, კოლხეთში დაბრუნებით, მართალია მედეა შვილების გარეშე რჩება მაგრამ სხვა გამოსავალი არ აქვს, სხვანაირად ვერ იხსნის მათ სიცოცხლეს, ბავშვებს უკან აბრუნებს სამშობლოში, საკუთარ მამასთან (აიეტთან) და თითქოს ამით ინანიებს ჩადენილ ცოდვას მამისა და მთელი ერის წინაშე (გორდეზიანი, 2005: 157).

„მამაჩემს ეტყვი, რომ შვილიშვილი ხარ მისი.

თვალცრემლიანი მოგეხვევა და დედოფლად გაკურთხებს.

და ყველაფერი ისე იქნება, როგორც უნდა ყოფილიყო, და როგორც არ არის“. (ფლურაკისი 2020 : 108).

ასევე უმცროს ქალიშვილთა საუბრისას მედეა გადაწყვეტს ამდენი ხნის შემდეგ ბოდიში მოუხადოს მამამისს ჩადენილი დანაშაულებების გამო და ქალიშვილს აბარებს მასთან ბოდიშს, ამით კი ის აღიარებს ჩადენილ დანაშაულს მამის წინაშე:

„და როდესაც ჩააღწევ, მინდა ერთი რამ გააკეთო ჩემთვის. ოღონდ არ დაგავიწყდეს.

მინდა ბაბუას ჩემგან ბოდიში მოუხადო.

ბოდიში ყველაფრისთვის.

უთხარი, რომ ხშირად ვფიქრობ მასზე.

რაც დრო გადის სულ უფრო ხშირად“.

(ფლურაკისი, 2020 :109).

შემთხვევითი სულაც არ არის, რომ მედეას ყველა სახლი მონოპიესაში ზღვის სანაპიროზეა, ეს ერთგვარი სამშობლოს ნოსტალგიაა:

„როდესაც მეორეჯერ გამოვიცვალეთ საცხოვრებელი,

უცნობებმა უცნობთა შორის,

ზღვასთან ახლოს მდგარი სახლი დავიქირავეთ.

ტალღები ერთ წუთსაც კი არ მშორდებოდნენ.
ამბობენ, სხვა პლანეტებზეც არის მიწისქვეშა ზღვები,
მაგრამ დარწმუნებული ვარ, ჩემს ზღვას არ ჰგვანან“.

(ფლურაკისი, 2020:102).

მედეა ამ პიესაშიც იასონზე უზომოდ შეყვარებული ქალია, რომელიც მზადაა დაუფიქრებლად გასწიროს ყველაფერი რაც მას აზადია:

„მე და მამიდა ერთმანეთს ვგავართ,
მასაც უცხო შეუყვარდა, ოდისევისი.
ყველაფერი გააკეთა მისთვის, მაგრამ იმან გული ატკინა.
სიმწრის სისხლი ადინა.
მეც უცხოელი შემიყვარდა.
ისტორია წრეზე ტრიალებს,
მეორდება“. (ფლურაკისი, 2020:104).

პიესის დასასრულს მედეა კლავს იასონის ახალ სიყვარულს, რის გამოც გადაწყვეტენ მის დაჭერას, თუმცა ვერავინ ცნობს მას, არავინ იცის ის სახეზე როგორია, თავსაბურავი, რომელიც მედეას აქვს შემოხვეული მთლიანად უფარავს სახეს, მხოლოდ იასონმა იცის მისი სახე:

„ჩემი ბურკა
მეკობრეების ბაირადივით იფრიალებს ჰორიზონტზე.
თავის ქალა ჩემს დროშაზე
სისხლს გაუყინავს“. (ფლურაკისი, 2024 :106).

ბოლო წუთებში მედეა იხდის ბურკას (აღმოსავლურ სიმბოლოს) და თავს წარმოაჩენს ჩვეულებრივ ქალად, რომელიც ზღვის სანაპიროზე ირუჯება, მასთან მისულ სამართალდამცავებს კი ეუბნება, რომ მან დაინახა ქალი, რომელმაც გაიხადა ტანისამოსი და ზღვაში გაუჩინარდა.

დასკვნა

ავტორმა გვიჩვენა სრულიად მარტო დარჩენილი ქალი უცხო სამყაროში, დევნილი, დამცირებული და ღირსებაშეღაცებული, მაგრამ ეს მას არ აღელვებს, რადგან თავის სიმართლეს ბურკის ქვეშ მალავს.

პიესაში არაფერია ნათქვამი იმაზე, თუ როგორ აგრძელებს მედეა ცხოვრებას, ბრუნდება თუ არა სამშობლოში და საერთოდ რა ბედი ეწევა მას, ამ კითხვაზე ზუსტი პასუხი არ არსებობს, თუმცა, უამრავი მოსაზრება გვაქვს, რომელიც უბრალოდ გამოთქმულ ჰიპოთეზად რჩება.

სიუჟეტი, რომელიც აღწერს მედეას ტრაგიკულ ისტორიას, სადაც ბოლოში წყდება და ის იწყებს ახალ ცხოვრებას, ძველი „იდენტობის“ გარეშე, ამიტომაც იხდის ბურკას, ანუ ამით იშორებს წარსულს და იწყებს ახალ ცხოვრებას.

ასევე ვერაფერს ვიტყვით მედეას შვილების შესახებ, რადგან ძნელი სათქმელია ისინი ჩავიდნენ თუ არა კოლხეთამდე, ან თუ ჩავიდნენ მიიღო თუ არა აიეტმა და სცნო თუ არა ისინი შვილიშვილებად, თუმცა მედეას განზრახვა (შვილების კოლხეთში დაბრუნება) უკვე ითვლება მონანიებად.

ერთი რამ მონოპიესიდან ნამდვილად ჩანს, რომ პერსონაჟი, რომელმაც ერთდროულად გაანადგურა წარსული, აწმყო და მომავალი, არ გაუჭირდებოდა ახალი იდენტობით ეცხოვრა ღირსეულად, იმ ადგილას, სადაც მისი ფასი და დიდება იცოდნენ.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- გორდეზიანი, რისმაგ.(2009). „*ბერძნული ლიტერატურა*“; გამომცემლობა „ლოგოსი“, თბილისი.
- გორდეზიანი, რისმაგ. (2005). „*ანტიკური ლიტერატურა*“; გამომცემლობა „ლოგოსი“, თბილისი.
- ფლურაკისი, ანდრეას. (2020). „*სამი მედეა*“; გამომცემლობა „არტანუჯი“, თბილისი.